

מסורת הש"ס

(א) לקמן מנ: (ט"ז:),
(ב) (לעיל ה: וט"ז:),
(ג) וקרא מ: וט"ז:
(ד) לקמן נל: (משפחה פ"ו
ט"ז:), (ה) (שמות כג:
ו) (שמות כג:), (ו) ליל
נפיק: (ז) (ש"ס מוס' וזחמ'
פנ: ד"ה ויטעמ' וזחמ'
נה נה ד"ה שם וזחמ'
ערכין ד: ד"ה נפיק:
ט) ש"ך לנ"ב, י' ע"י
מהרש"א.

רבינו הנגאל

חומר בשור מבאש בו
עד מסר לחרש שוטה
וקטן חייב מה שאין
כן באש. חומר באש
(מכשור) שהאש מועדת
מתחילתה מה שאין
בשור. חומר בשור מבאש
שהחור תחלה עשייתו
לנוק ומסור לחרש שוטה
וקטן חייב מה שאין
כן באש. חומר באש
(מכשור) שחורכה לילך
ולחיות ומועד לאכול זה
דבר הראוי לה נכון עצים
וכיוצא בהן וכן דבר
שאין ראוי לה נכון כלים
וכיוצא בהן מה שאין
כן בשור וסמך כרכון
דפסיו בנזק כלים בשור
והאי דלא הני שהשור
חייב בו את הכלים מה
שאין כן בשור שירה
כמו ששיר הטמן שחייב
כן השור מה שאין
באש. וזה פסוק בפרק
הבונס צאן לדיר (דף
סא:). משנה המדליק את
הגרש וזו בו כלים ר'
יהודה אומר ישלם כל מה
שבחורו וזכמים אחרים
אני משלם אלא גרש
של חטין כ"י ושייר נמי
חומר בשור שחייב בו
שור פסולי המוקדשין מה
שאין כן בשור עיקר
כפ' שור שנגח את
הפרה (דף כג:). גרשית
התם פסולי המוקדשין
אדם ושור חייבין ודבר
מסור מאי טעמא אמר
קרא והמת יהיה לו במי
שהמת שלו יצא זה
שאין המת שלו. ותי' דהו
שירא אבל דש בניור
לא הו' שירא דשעפין
ליה מוקדשין ודברו לילך
ולחיות ודבריו פשוטין
הן ולא תוצרכו לכתבם
בשור קצרה אלא לחיותם
נזחם למעור בהן הפסד
לחיותם בידו כללות:
פ"ק הכשרה במקצת
נזק חבתי בתשלומי נזק
כ"י: ה"ר הכשרה מקצת
נזק חבתי בתשלומי
נזק הכשר כל נזק.
פ"י היה הבור חפז
ט' טפחים והוספת לו
טפח נחתיבתי לשלם
נזק כאלו אני חפזתי
הבור כולו. והו' כיצד
זה החופר בור ט' כ"י
ודלא כרבי דהניא (החופר
בור ט' טפחים וזכא
אחר והשלימו ל"י טפחים
האחרון חייב) רבי אומר
אחר אחרון למיתה אחר
שניה לנזקין. ולאקמה
ר' פפא למיתה ודבר
הכל: פ"י מרבה בחבילות
מרבה חבילי. עצים
לחזק הדליקה ואקשי

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

י.

עין מושפט
נר מצוה

חומר בשור מבאש. הא דלא מני שהשור כ"ח משום דהו' בכלל
מסור למש"י דנכחי מלי טעמא דפטור באש:
שייר טפח. פטור באש ושור ובור חייב ופ"י כגון בעט שור
בשק מלא כלים ושכרין וכן אם נפל בבור שק מלא תבואה

חייב ולא דק דכל מיני דלאו פעלי
חיים ממעטים מחומר דבור כמו
כלים כדלמך (בסוף הפרה (דף מח:)
גבי נפל לבור והבאש מימיו (לאחר
נפילה שהוא פטור משום דהו' שור
בור ומים כלים:

ליחבה נירו וסכסכה אבניו.
גבי דש בניור פטרי'
משא"כ בבור דלא שייך ציה היזק
קרקע משמע דה"ר רואה לפרש כן
משא"כ בבור דלא שייך ציה היזק
יור ואכניס וקשה לפי' דאם כן היה
יכול להזכיר כמה היזקות שהאש
עושה בדגרי הקבוע שזורף ביתו
ושאר דברים הקבועין אלא י"ל
ליחבה נירו דחייב אף על פי שאין
רגילות שפזק אש ניר ואכניס כלל
מה שאין כן בבור דפחית מ"י פטור
ממיתה כיון דאין רגילות להמית
בפחות מ"י:

שהשור חייב בו פסולי
המוקדשין מה שאין
כן בשור. כדדרשין מוהמא יהיה לו
מי שהמת שלו *וא"ת למה לי שור ולא
אדם מיעוף ליה מוהמא יהיה לו מי
שהמת שלו כדפטרין שור פסולי
המוקדשין (י' דמא אסור כגנאה
דדרשין גזירה שז' שס שס מעגלה
ערופה בפרק אין מעמידין (פ"ו טז:)
* ואי משום שהשור מותר כדלמדין
בפ"ק דערבין (דף ז') ה"ג עבר
שור פסולי המוקדשין מותר כדלמדין
בנזירות פ"ג (דף כה:). ואפילו הכי
כיון שעיקרו אסור חשיב אין המת
שלו וי"ל דוהמא יהיה לו משמע
בשור ולא ממעטי מיניה אדם מדע
מדפדפין בפ' הפרה (לקמן ג:). ואיפוך
אלא פירוש והמת יהיה לו דשור
נדרוש למי שהמת שלו והכי מ"י
למימר הכי והא בשור משלם כופר
ואע"פ שאין המת שלו אלא על
כרחק לא חיישין נזק כדפרישית
דלשור קאי ונלוא הכי לא קשוי מידי
למלא דפרישית לעיל דשור ולא אדם
לאיטריך לעבד ולגכדי הקני לישאל
שנפל לבור דהוא שרי כגנאה:
אחרון חייב. גס אנוקין ואלאשן
פטור מכולם וצ"י הפרה

(לקמן נל:). מפרש טעם דכתיב כי יכרה
אדם ולא שנים לחיובי כגנא אחי ולא
קמא דלמך קרא והמת יהיה לו הוא
דקא עבד שיעור מיתה:

ור"ו *וא"ת נהי נמי דליכא
טובא אטו כי רובלא ליחשיב
ולחיל מ"י משום דחוק לזוקמי מחני'
דלא כרבי או כר' פפא ולמיתה והיה
יכול להעמיד גניזקין וא"ת ולוקמא
כגון שלא היה בו הכל למיתה ולא
למיתה כין לנזקין כדלמך רב פפא
בפרק הפרה (לקמן דף נל:). וי"ל דאין זה מקלם נזק דלחורן עבד הכל:
ס' כגון פפא בר אבא. מפרש רש"ס דנקט פפא בר אבא לפי שנקטם בני אדם הוא שאול לכל הגא' מאיליו ליטב עליה כי כסם
ספסל עמל לך והו' כמותה מחמת מלאכה אצל פפא בר אבא שהוא מושה ונכד משאר בני אדם סתמא אין שאול לו ולפי'
ז"ל כגון פפא בר אבא אכולו קאי מדקמך כמקור דא"ל אי לא את הו' ימכין פורתא וקיימין משמע דאם היה נגזר היה חייבין
ומיהו לפי המסקנא דמשיני דגדדי דקמך עליהו אין לך לפרש (דחייב אלא אחרון כללד וממך כן פטר ארבעה בני אדם שיטין
על ספסל אחד של אלמנה ושכניהו והר"ר עזריאל חייב לשלם ור"ת מפרש דנקט פפא בר אבא משום דקמך כמקנא דכחו
כגופו דמי ודוקא פפא בר אבא שהוא אדם כד וממך כדו מועדן לעמוד אצל שער בני אדם שאין כדיון כל כך ואין סמיכמן
מעבד מלעמוד אינהו נמי פשעו שלא עמדו וכוון חייבין ולפי' זה לך לומר דרכ פפא עמנו כל למך מה שהקשה ומו' לילא:
מאי

חומר בשור מבאש חומר באש מבשור חומר
בשור מבאש שהשור משלם כופר וחייב
בשלישים של עבד נגמר דינו אסור בהנאה
מסור לחרש שוטה וקטן חייב מה שאין
כן באש חומר באש מבשור שהאש מועדת
מתחילתה מה שאין כן בשור חומר בשור
מבשור וחומר בבור מבאש חומר בבור
מבאש שתחילת עשייתו לנזק מסור לחרש
שוטה וקטן חייב משא"כ באש * חומר
באש מבשור שהאש דרכה לילך ולחיות
ומועד לאכול בין דבר הראוי לה ובין
דבר שאינו ראוי לה מה שאין כן בבור
וליתני חומר בשור מבשור שהשור חייב
בו את הכלים מה שאין כן בבור הא מני
ר' יהודה היא *דמחייב על נזקי כלים בבור
אי רבי יהודה אימא סיפא חומר באש מבשור
שהאש דרכה לילך ולחיות ומועד לאכול בין
דבר הראוי לה ובין דבר שאינו ראוי לה מה
שאין כן בבור דבר הראוי לה מאי נינהו
עצים דבר שאין ראוי לה מאי נינהו כלים
מה שאין כן בבור אי ר' יהודה הא אמרת
מחייב היה ר' יהודה על נזקי כלים בבור
אלא לעולם רבנן היא *ותנא ושייר מאי
שייר דהאי שייר שירי שרמון איבעית אימא
לעולם ר' יהודה ודבר שאין ראוי לה לאו
* לאתויי כלים אלא לאתויי ליחבה נירו
וסכסכה אבניו מתקף לה רב אשי ליתני
חומר בשור מבשור שהשור *חייב בו שור
פסולי המוקדשין *מה שאין כן בבור אי
אמרת בשלמא רבנן היא אידי דשייר דך
שייר נמי הך אלא אי אמרת ר' יהודה מאי
שייר דהאי שייר שירי שרמון איבעית אימא
דש בניור לאו שירא הוא דהתנא שכן דרכו
לילך ולחיות: הכשרתי במקצת נזק: תנו
רבנן הכשרתי מקצת נזק חבתי בתשלומי
נזק כהכשר כל נזק כיצד יהחופר בור
חשקה ובא אחר והשלימו לעשרה האחרון
חייב ודלא כרבי דתניא החופר בור תשעה
ובא אחר והשלימו לעשרה אחרון חייב
רבי אומר אחר אחרון למיתה אחר שניהם
לנזקין רב פפא אומר למיתה ודבריו הכל
איכא דאמרי לימא דלא כרבי אמר רב
פפא למיתה ודבריו הכל מתקף לה רבי
זירא ותו ליכא והא איכא *מסר שורו לחמשה
בני אדם ופשע בו אחד מהן והזיק חייב היכי
דמי אימיא דבלאו איהו לא הוה מיגמר
פשיטא דאיהו קעביד אלא דבלאו איהו
נמי מיגמר מאי קעביד מתקף לה רב ששת
והא איכא *מרבה בחבילות היכי דמי
אי

הכל לנזקין שהיה רוחו יתר על עומקו וזא אחר וסייד וכידי דמודה רבי דהאחרון חייב כין למיתה כין לנזקין כדלמך רב פפא
בפרק הפרה (לקמן דף נל:). וי"ל דאין זה מקלם נזק דלחורן עבד הכל:
ס' כגון פפא בר אבא. מפרש רש"ס דנקט פפא בר אבא לפי שנקטם בני אדם הוא שאול לכל הגא' מאיליו ליטב עליה כי כסם
ספסל עמל לך והו' כמותה מחמת מלאכה אצל פפא בר אבא שהוא מושה ונכד משאר בני אדם סתמא אין שאול לו ולפי'
ז"ל כגון פפא בר אבא אכולו קאי מדקמך כמקור דא"ל אי לא את הו' ימכין פורתא וקיימין משמע דאם היה נגזר היה חייבין
ומיהו לפי המסקנא דמשיני דגדדי דקמך עליהו אין לך לפרש (דחייב אלא אחרון כללד וממך כן פטר ארבעה בני אדם שיטין
על ספסל אחד של אלמנה ושכניהו והר"ר עזריאל חייב לשלם ור"ת מפרש דנקט פפא בר אבא משום דקמך כמקנא דכחו
כגופו דמי ודוקא פפא בר אבא שהוא אדם כד וממך כדו מועדן לעמוד אצל שער בני אדם שאין כדיון כל כך ואין סמיכמן
מעבד מלעמוד אינהו נמי פשעו שלא עמדו וכוון חייבין ולפי' זה לך לומר דרכ פפא עמנו כל למך מה שהקשה ומו' לילא:
מאי

